

أذكار

اليوم واللييلة

*Svakodnevni
zikir i dove*

Ishak Sedić

*Bihać
2001. - 1422.*

Naziv na arapskom:

أذكار اليوم والليلة

Švakodnevní zikr i dove

Recenzent:

dr. Fuad Sedić

Izdavač:

*Islamska pedagoška akademija
Bihać*

Za izdavača:

*prof. Hasan Makić
muftija bihaćki*

Tisak:

"COLOR print"
Bihać

أذكار

اليوم والليلة

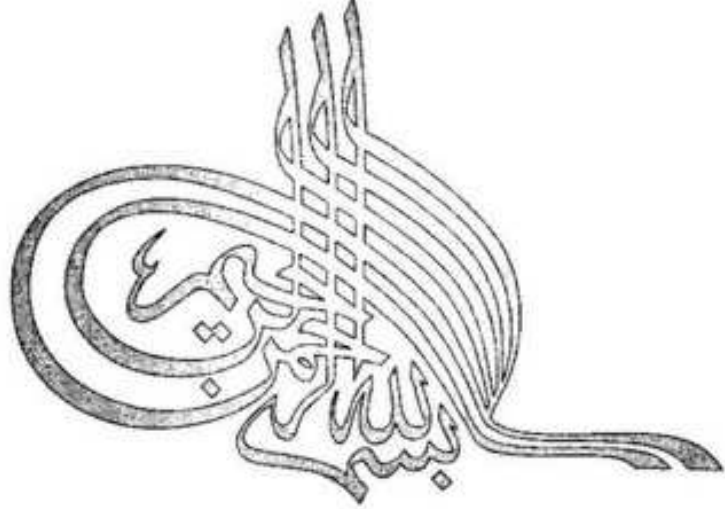
Svakodnevni
zikir i dovç

Priredio:
Ishak Sedić

Bihać
2001. - 1422.H. godina

رَجْمُ الْبُهْلَةِ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

pdf izdanje za vas pripremili:
www.bosnamuslimmedia.com
1429. hidž. god. / 2008. god.

عن جابر بن عبد الله رضي الله عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال:

إِنَّ أَفْضَلَ الدُّعَاءِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَأَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

(الترمذي وابن ماجة والحاكم)

Allahov Poslanik s.a.v.s. je rekao:
**“Najbolja dova je El-hamdu lillahi (El-Fatiha),
a najbolji zikr su riječi La ilahe illellah.”**
(sahih)

SADRŽAJ

* Predgovor	5
-------------	---

UVOD

* Vrijednosti zikra	8
* Vrijednosti dove	9
* Čija dova se prima	10
* Vrijeme kada se dova prima	11
* Odabrana mjesta za dovu	11
* Kako treba učiti dovu	12
* Razlozi da se dova ne primi	13
* Vrijednosti učenja Kur'ana	13
* Vrijednosti pojedinih sura	14

ZIKR I DOVE

* Dova kada se ujutro ustane	16
* Dova kada se oblači odjeća	16
* Dova kada se odlaže odjeća	17
* Dova kada se pođe u nužnik	17
* Dova kada se izađe iz nužnika	17
* Dova prije uzimanja abdesta	18
* Dova dok uzimamo abdest	18
* Dove nakon uzimanja abdesta	18
* Dova kada se izlazi iz kuće	20

* Dova kada se ulazi u kuću	20
* Dova dok se ide u džamiju	21
* Dove kad se ulazi u džamiju	21
* Namaz kad se uđe u džamiju	22
* Dova kad se izlazi iz džamije	23
* Zikr i dova kod ezana	23
* Dove poslije iftitahi tekbira	24
* Dove na ruku'u	26
* Dova nakon vraćanja sa ruku'a	27
* Dova na sedždi	27
* Dove koje se uče između dvije sedžde	27
* Dova na sedždei tilavetu	28
* Dove poslije ettehijjatu i salavata, prije selama	29
* Zikr poslije namaza	30
* Dove i zikr ujutro i naveče	32
* Duha namaz	35
* Kijamu-llejl	36
* Istihare namaz	37
* Zikr tokom dana	39
* Zikr pred spavanje	40
* Dova kod nesanice ili naglog buđenja iz sna	42
* Kako postupiti kod snova	42
* Kunut dova na vitr namazu	43
* Vrijednosti salavata na Poslanika s.a.v.s.	44

* Dova kod brige, žalosti i duga_____	44
* Dova u tuzi i potištenosti_____	45
* Dova u nesreći i iskušenju_____	46
* Dova kod susreta sa neprijateljem ili straha od nepravednog vladara_____	47
* Dova kada nekoga obuzme sumnja u svoj iman_____	48
* Dova kada klanjača obuzme šejtan_____	48
* Šta se uči za ostranjivanje šejtana i njegovog navođenja na zlo_____	49
* Dova kada čovjeku postane teško_____	49
* Pokajanje i traženje oprosta_____	50
* Zaštita od sihira, uroka i džina_____	51
* Zaštita novorođenčeta od pogleda očiju (uroka)_____	52
* Dove kod posjete bolesniku_____	52
* Dova bolesnika u teškoj bolesti_____	53
* Dova kada osjetimo bol_____	53
* Dova umrlom muslimanu_____	54
* Šta se uči kada se mejit spušta u kabur_____	55
* Dova nakon ukopa umrlog_____	55
* Izražavanje saučešća porodici umrlog_____	55
* Dova kada se obilaze mezarluci_____	56
* Dova prilikom jakog vjetro_____	57
* Šta se uči kod jake grmljavine_____	57
* Dove za kišu_____	58

* Dova dok pada kiša_____	59
* Dova nakon kiše_____	59
* Dova za prestanak velikih kiša_____	59
* Dova kada se vidi mjesec mlađak_____	60
* Šta se uči prije jela_____	61
* Dove iza jela_____	61
* Dova musafira domaćinu koji ga je ugostio_____	62
* Dove za iftar_____	63
* Dova u noći Lejletul-kadr_____	64
* Dova kada neko kihne_____	64
* Dova i čestitka mladencima_____	65
* Šta se uči prije odnosa sa bračnim drugom	65
* Dova da se dobije potomstvo_____	66
* Dova za dobro i uputu porodice_____	66
* Dove za sticanje nauke i opskrbe_____	67
* Dova za razboritost i smirenost_____	68
* Zahvalnost Allahu dž.š._____	68
* Dova protiv srdžbe_____	69
* Dova u cilju zaštite od širka (mnogoboštva)_____	70
* Dova kada ugledamo nesretnika_____	70
* Dova na kraju sijela, skupa ili sastanka_____	71
* Dova onom ko ti učini dobro_____	71
* Dova za onoga ko ti da pozajmicu_____	72

* Dova musafira-putnika_____	72
* Dova kada se odsjeda ili zanoći u nekom mjestu tokom putovanja_____	74
* Dova kada smo na visini i u dolini _____	74
* Zikr u posebnim situacijama _____	75
* Nazivanje i širenje selama _____	76
* Učenje telbijje kod hadždža i umre_____	77
* Dova tokom tavafa (obilaska oko Kabe)____	77
* Dova tokom sa'ja između Safe i Merve____	78
* Dova koja se uči na Arefatu _____	79
* Šta se izgovara prilikom klanja životinje ili kurbanda_____	79
* Šta se čini kad se čini kada se čuje glas pijetla ili revanje magarca_____	80
* Šta se čini kada se noću čuje lavež pasa____	80
* Skupljanje djece u kuću u predakšamsko vrijeme_____	80
* Postupak kod zijevanja _____	81

POSEBAN DIO

* Dova koja zamjenjuje druge dove_____	81
* Dova koju je Poslanik s.a.v.s. najčešće učio_____	82
* Odabrane kur'anske dove_____	83
* Odabrane Poslanikove dove_____	89

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

PREDGOVOR

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Neka je salavat i selam na Muhammeda s.a.v.s., njegovu časnu porodicu i njegove ashabe. Neka je selam i milost Allahova na sve iskrene, dobre i Allahu odane mu'mine-vjernike.

Pred vama je drugo, prošireno i dopunjeno izdanje zbirke «Dove i zikr za svaku priliku», sa malo izmijenjenim naslovom: «Svakodnevní zikr i dove». Obuhvata zikr i učenja ujutro, tokom dana i uvečer, te dove u raznim situacijama, zgodama i nezgodama koje nas na ovozemnom životu mogu zadesiti. Sastavljena je od kur'anskih i hadiskih dova i dio je onoga što je Muhammed s.a.v.s. učio i svojim ashabima i svome ummetu preporučio.

Učiti ove dove i zikrove je sunnet, pohvalno i poželjno, posebno za one koji redovno izvršavaju propisane ibadete, koji vrijeme koriste racionalno i svrsihodno i koji nisu u besposlici, dangubi i griješenju. Cilj ibadeta, bilo redovnih ili dobrovoljnih, je pokornost i predanost Allahu, plemenitost, dobrota, poštenje i pravedan odnos prema drugima.

Pored originalnog arapskog teksta dova, izvršena je i transkripcija na latinicu, radi onih koji još nisu stigli naučiti arapsko pismo. Tu je i prijevod na naš jezik da bolje razumijemo ono što učimo, molimo i tražimo od Allaha dž.š. Dove se, naravno, mogu učiti i na našem, bosanskom jeziku. Dove su kratke, sadržajne i lahke za učenje i pamćenje.

Iza prijevoda ajeta i hadisa navedena je sura i broj ajeta, odnosno hadiske zbirke iz koje je dotični hadis. Ako je hadis iz "Sahiha" Buharije ili Muslima, ili je Muttefekun alejhi (u obje ove zbirke), zna se da je sahih, a ako je hadis iz drugih zbirki, navedena je ocjena hadisa.

Kod pripreme ovog, ako Bog da hajirli posla, koristio sam djela: «Kitabul-ezkar» od Nevevija, «Sahihul-ezkari» od Mahira ibn Saliha i poznate hadiske zbirke.

Služio sam se i zbirkama dova štampanim kod nas, najčešće zbirkom Hisnul-muslimi (Zaštita svakog muslimana) od uvaženog šejha Seida El-Kahtanija. Molim Allaha da nagradi svakim dobrom autora i izdavača ove zbirke.

Također, koristio sam zbirku dova koji je izdao Mešihat islamske zajednice Sandžak, koju je priredio Ujkanović Enver, kao i popularnu zbirku izabranih dova od našeg vrlog alima rahmetli Mehmeda Handžića.

U ovu zbirku nisam uvrstio sve kur'anske i hadiske dove i Esmaul-husna (Lijepa Allahova imena). Ovo je obuhvaćeno u zbirkama koje sam spomenuo. Isto tako, nisam obuhvatio ni dove koje su uobičajene kod nas (za mevlud, tevhid, akiku, sunećenje i druge). One se mogu naći u poznatoj Zbirki dova od rahmetli hafiza Smaila Fazlića. Gore navedeno sam ispustio da bi ova zbirka bila sažetija i kraća. Ništa od djela ljudskih nije savršeno, ali neka namjera i cilj budu Allahovo zadovoljstvo i nagrada.

Nadam se da će i ova, kao i druge njoj slične zbirke dova, stići u mnoge muslimanske porodice, da će se koristiti i učiti. Na taj način ćemo se često svoga Stvoritelja sjećati, Njega spominjati, Njemu zahvaljivati, Njemu se obraćati i samo od Njega pomoć tražiti. Zbirka će dobro doći našim muallimima u mektebima, nastavnicima vjeronauke u školama, pa i u našim medresama.

Molim dragog Allaha da ove dove i zikrovi olakšaju stanje svima koji su u nevolji, žalosti i brizi, da nas približe Allahovoj milosti i oprost.

Neka naš trud, zikr, ibadeti i dove budu samo u ime Allaha.

UVOD

Vrijednosti zikra

Zikr su najljepše i najodabranije riječi, kojima se sjećamo, spominjemo i veličamo Allaha dž.š. Sa zikrom jačamo svoj iman, povećavamo broj dobrih djela, i on nas udaljava od zabrana, zablude i šejtanskog uznemiravanja.

U Kur'anu se kaže: **«O vjernici često Allaha spominjite, i ujutro i naveče Ga veličajte.»** (El-Ahzab, 41-42) **«...i muškarcima koji mnogo Allaha spominju i ženama, Allah je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio.»** (El-Ahzab, 35)

Zikr činimo i danju i noću, na kopnu i moru, na putu i kod kuće, u bogatstvu i siromaštvu, u bolesti i zdravlju, tajno i javno, skupa i pojedinačno. Muhammed s.a.v.s. je rekao: *«Primjer onoga ko spominje svoga Gospodara i onoga ko Ga ne spominje, sličan je primjeru živog i mrtvog.»* (Buharija)

Mi na trenutke zaboravljamo svoje najmilije porodicu, djecu, roditelje, ali Onoga ko nam je dao život, zdravlje, opskrbu, Kome se svi konačno vraćamo, zaboraviti ne smijemo, niti možemo.

Vrijednosti dove

Dova, obraćanje Uzvišenom Allahu je vrlo važna stvar u životu čovjeka. Dova se čini izravno i samo Allahu dž.š. Dova preporođuje dušu vjernika i upravlja ga pravim putem. Dovu činimo za sebe, za svoju porodicu, rodbinu, prijatelje, braću u vjeri, za žive i umrle. Dovu činimo i Allahu se obraćamo i u dobru i u nevolji.

Allah dž.š. u Kur'anu kaže: **«A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se dovi molitelja kad Me zamoli. Zato neka oni pozivu Mome udovolje i neka vjeruju u Mene, da bi bili na pravom putu.»** (El-Bekare, 186)

Navodim nekoliko hadisa o važnosti dove: *«Molite Allaha da vas sačuva od teških nesreća, tragičnih posljedica zle sudbine i da se neprijatelji vašim zlom ne naslađuju.»* (Buharija i Muslim)

«Sudbinu ne može spriječiti ništa osim dove, niti život produžiti ništa osim dobročinstva.»

(Tirmizi - sahih)

«Divna li su oružja vjernika, strpljenje i dova.»

(Dejlemi - hasen)

«Oprez ne štiti od kadera (Allahove odredbe), a dova koristi i za ono što se desilo i za ono što se nije desilo. Kada se belaj (kušnja koju je Allah odredio)

spusti i primakne; dočeka je dova pa je obuzdava sve do Sudnjeg dana. » (Hakim - sahih)

«Najbolja je dova da od Allaha tražiš oprost grijeha i zdravlje (sačuvanost) na ovom i na budućem svijetu. Ako ti se ova dva dobra daruju na oba svijeta, bićeš sretan i spašen.»

(Tirmizi, Ahmed, Ibnu Madždže - hasen)

Čija dova se prima

Dove se primaju od:

- mazluma - onoga kome je učinjeno nasilje (nepravda)
- musafira-putnika
- roditelja za dijete
- postača
- pravednog vladara
- onoga ko puno Allaha spominje
- muslimana odsutnome bratu muslimanu
- hadžije i mu'temira (onoga ko obavlja umru)
- bolesnika
- starca koji se strogo pridržava sunneta
- onoga kome je učinjeno dobro, svome dobročinitelju
- hafiza Kur'ana, i onoga ko prouči Kur'an
- onoga ko je u nevolji, teškoj situaciji
- dova ljudi kada se sakupe, pa jedan uči dovu a ostali aminaju

Vrijeme kada se dova prima

- dova između ezana i ikameta
- u namazu na sedždi i iza salavata, prije selama
- poslije namaza
- pred bitku u džihadu
- u zadnjoj trećini noći
- pri gledanju u Kabu
- petkom
- uz Ramazan, u noći Lejletul-kadr i vrijeme iftara
- prvih deset dana mjeseca zul-hidždžeta
- na dan Arefata
- kod plakanja iz bogobožnosti
- kada pada kiša
- u nevolji - musibetu

Odabrana mjesta za dovu

- dok smo na haždžu
- između Hadžerul-esveda i Mekami Ibrahima
- kod praga kabenskih vrata
- na usamljenom mjestu, u pustinji i sl.
- na mjestu klanjanja noćne nafile
- kada mudžahid ostane na bojnopolju nakon bježanja njegovih drugova

Kako treba učiti dovu

- Dovu treba početi zahvalom Allahu, salavatom na Poslanika i završiti sa salavatom i zahvalom Allahu dž.š.
- Muhammed s.a.v.s. bi započinjao svoje dove riječima:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ

Subhane rabbijel- alijjil- ea'lel-vehhab! *Neka je slavljen moj Uzvišeni Gospodar i najveći Dobrodavatelj.* (Ahmed - sahih)

- Dova treba da je prožeta Allahovim lijepim imenima, da ih učimo i ponavljamo, kao:

Ja Hajju ja Kajjum;

Ja Rabb, ja Rabb;

Ja Erhamerrahimin;

Ja Zel-dželali vel-ikram.

Kada bi Poslanik s.a.v.s. učio dovu činio bi to po tri puta, kada bi molio, molio bi također tri puta. (Muslim)

- Dovu treba učiti i u rahatluku i u nevolji.
 - Treba biti uporan i učiti bez žurbe.
 - Dova se upućuje samo Allahu dž.š.
 - Prisutnost srca i misli u dovi je neophodno.
 - Kad se uči dova dignu se ruke sa dlanovima prema nebu.
 - Potare se lice dlanovima ruku nakon dove.
- Omer r.a. prenosi da Allahov Poslanik kada bi podigao ruke učeći dovu, nije ih spuštao, dok dlanovima ne bi potrao svoje lice.* (Tirmizi-hasen)

Razlozi da se dova ne primi

- Jedenje, pijenje i odijevanje na haram - nedozvoljen način stečenom zaradom.
- Izostavljanje farzova i sunneta.
- Činjenje harama - onoga što vjera zabranjuje.
- Da neko kaže učio sam dovu pa mi nije primljena. Muhammed s.a.v.s. je rekao:
«Kada čovjek uči dovu Allah mu je usliša, ili je ostavi za drugi svijet, ili ga zaštiti od zla kolika je ta dova.» (Tirmizi - sahih)
- Da neko uči dovu a srce mu odsutno (u gafletu).
- Da u dovi traži neki grijeh ili kidanje rodbinskih veza.

Vrijednosti učenja Kur'ana

Učiti Kur'an je jedan od najvećih ibadeta. To nam potvrđuju brojni hadisi Poslanika s.a.v.s.:
«Učite Kur'an, jer će on doći na Sudnjem danu da se zauzima (šefa'at čini) za svoje učeće.» (Muslim)
«Najbolji među vama je onaj koji uči Kur'an i druge njemu podučava.» (Buharija)
«Zaista Allah sa Kur'anom jedne narode uzdiže, a ponižava druge.» (Muslim)

Dužnost nam je podučiti se učenju u Kur'anu, družiti se sa Kur'anom svakodnevno ga učeći, čitati prijevod Kur'ana, pridržavati se

kur'anskih propisa, uputa, savjeta i čuvati se od zabrana.

Kako je lijepo svaki dan proučiti nešto iz Kur'ana i razmišljati o značenju proučenih ajeta.

Muhammed s.a.v.s. je rekao: «Ko prouči svaki dan deset ajeta, neće biti od onih koji su nemarni.» (Ibnu Suni, Hakim - hasen)

Vrijednosti pojedinih sura

«Prva kur'anska sura El-Fatiha je najveličanstvenija sura Kur'ana.» (Buharija)

«El-Fatiha je najbolja dova.» (Tirmizi, Ibnu Madždže - sahih)

«Ko prouči suru Ihlas (Kul huvallahu ehad), kao da je proučio trećinu Kur'ana.» (Ahmed, Nesai - sahih)

«Ko nauči (napamet) deset ajeta sure El-Kehf sa početka ili sa kraja sure, biće sačuvan od Dedždžala.» (Muslim)

«Ko petkom bude učio suru El-Kehf obasjavaće ga nur - svjetlo od zemlje do nebesa, svijetliće mu na Sudnjem danu i biće mu oprošteni (mali) grijesi između dva petka.» (Ibnu Merdevejh - hasen)

«Ko svake noći uči suru El-Vakia' neće ga zadesiti siromaštvo.» (Ibnu Suni, Bejheki, Ebu Ja'la - daif)

«Onome ko uči suru Jasin, tražeći Allahovo zadovoljstvo, biće oprošteni raniji grijesi. Zato učite Jasin, naročito kod osoba na samrti.»

(Bejheki - sahih)

«U Kur'anu ima jedna sura od trideset ajeta koja će se zauzimati (šefa'at činiti) za onoga ko je bude učio, dok mu ne bude oprošteno, ta sura je Tebarekellezi bi jedihil-mulku...» (Ebu Davud i Tirmizi-hasen)

«Sura El-Mulk štiti i spašava od azaba (patnje) u kaburu.» (Tirmizi - hasen garib)

«Volio bih da sura El-Mulk (Tebarekellezi bi jedihil-mulku) bude u srcu svakog muslimana»
(Hakim - sahih)

Dragi Allahu, pomози nam da Te spominjemo, da Ti zahvaljujemo, i da Ti lijepo ibadet činimo.

Bosanska Krupa u petak 7.09.2001.godine
19. džumadel-ula 1422.H.godine

Sedić Ishak

DOVA KADA SE UJUTRO USTANE

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

**El-hamdu lillahillezi ahjana ba'de ma ematena
ve ilejhi-nnušur.**

*Hvala Allahu, koji nas oživi nakon što nas (snom)
umrtvi, i Njemu se, konačno, sve vraća.*
(Muttefekun alejhi)

DOVE KADA SE OBLAČI ODJEĆA

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِهِ وَخَيْرِ مَا هُوَ لَهُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ
شَرِّهِ وَشَرِّ مَا هُوَ لَهُ

**Allahumme inni es'eluke min hajrihi ve hajri
ma huve lehu ve euzu bike min šerrihi ve šerri
ma huve lehu.**

*Gospodaru naš, molim Te za dobro u njoj i dobro
zbog čega je ova odjeća napravljena. Utječem Ti
se od zla u njoj i zla kojeg u sebi sadrži.*
(Ebu Davud, Tirmizi, Nesai, Ahmed, Hakim-sahih)

Prenosi se da je Allahov Poslanik s.a.v.s.

preporučio ovu dovu kada se oblači i nova odjeća ili neku drugu stvar koju smo kupili pa je počinjemo koristiti.

DOVA KADA SE ODLAŽE ODJEĆA

بِسْمِ اللَّهِ

Bismillahi. *U ime Allaha.* (Tirmizi - sahih)

DOVA KADA SE POĐE U NUŽNIK

(بِسْمِ اللَّهِ) اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ

(Bismillahi) Allahumme inni euzu bike minel-hubsi vel-habaisi.

(U ime Allaha) Allahu moj, tražim zaštitu kod Tebe od svega štetnog i lošeg. (Buharija i Muslim)

DOVA KADA SE IZAĐE IZ NUŽNIKA

غُفْرَانَكَ **Gufraneke.** *Za oprost Te molim!*

(Ebu Davud, Tirmizi i Ibnu Madždže - sahih)

DOVA PRIJE UZIMANJA ABDESTA

بِسْمِ اللَّهِ **Bismillahi.** *U ime Allaha.* (Muslim)

DOVA DOK UZIMAMO ABDEST

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي وَوَسِّعْ لِي فِي دَارِي وَبَارِكْ فِي رِزْقِي
**Allahummagfir li zenbi ve vessi' li fi dari ve
barik fi rizki.**

*Allahu moj, oprosti mi grijehe, učini prostranom
moju kuću (rahatlukom za ukućane i musafire), i
učini berićetnom moju opskrbu.* (Nesai - hasen)

DOVE NAKON UZIMANJA ABDESTA

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ
مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

**Ešhedu en la ilahe illellahu vahdehu la šerike
lehu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve
resuluhu.**

Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed s.a.v.s. Njegov rob i Njegov Poslanik.

Ko bude ovo učio nakon uzimanja abdesta otvoriće mu se svih osam džennetskih kapija da uđe na koju hoće. (Muslim)

اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ

Allahummedž'alni minettevvabine vedž'alni minel-mutetahhirin.

Gospodaru moj učini me od onih koji se mnogo kaju (tevbu čine) i od onih koji se čiste. (Tirmizi - sahih)

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Subhanekellahumme ve bi hamdike ešhedu en la ilahe illa ente estagfiruke ve etubu ilejke.

Neka Si slavljen Allahu moj i Tebi hvala. Svjedočim da nema boga osim Tebe. Od Tebe oprost tražim i samo se Tebi kajem. (Ebu Davud i Nesai - sahih)

DOVA KADA SE IZLAZI IZ KUĆE

بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Bismillahi tevekkeltu alellahi ve la havle ve la kuvvete illa billah.

U ime Allaha, u Allaha se pouzdavam, nema snage ni moći bez Allaha.

Ko prouči gornje riječi kaže mu se: upućen si, zaštićen si, sačuvan si, i od njega šejtan pobjegne.
(Ebu Davud - sahih)

DOVA KADA SE ULAZI U KUĆU

بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا وَعَلَى رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا

Bismillahi veledžna ve bismillahi haredžna ve ala Rabbina tevekkelna.

Sa Allahovim imenom ulazimo i sa Allahovim imenom izlazimo. Na Gospodara našeg se oslanjamo. (Ebu Davud - hasen)

Potom se nazove selam ukućanima.

DOVA DOK SE IDE U DŽAMIJU

اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي لِسَانِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي
سَمْعِي نُورًا وَاجْعَلْ فِي بَصَرِي نُورًا وَاجْعَلْ مِنْ خَلْفِي
نُورًا وَمِنْ أَمَامِي نُورًا وَاجْعَلْ مِنْ فَوْقِي نُورًا وَمِنْ تَحْتِي
نُورًا اللَّهُمَّ اعْطِنِي نُورًا

Allahummedž'al fi kalbi nuren, ve fi lisani
nuren vedž'al fi sem'i nuren, vedž'al fi besari
nuren, vedž'al min halfi nuren ve min emami
nuren, vedž'al min fevki nuren ve min tahti
nuren. Allahumme e'atini nuren.

*Allahu moj, osvijetli srce moje, moj jezik, moj sluh
i vid moj. Daj svjetlo iza mene i ispred mene, iznad
mene i ispod mene. Gospodaru moj, svjetlo mi daj!*
(Muslim)

DOVE KAD SE ULAZI U DŽAMIJU

بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ
اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ

Bismillahi, vessalatu vesselamu ala Resulillahi.

Allahummeftah li ebvabe rahmetike.

U ime Allaha, salavat i selam Njegovu Poslaniku.
(Ebu Davud - sahih)

Allahu moj, otvori mi vrata milosti Tvoje! (Muslim)

أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ
الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

**Euzu billahil-azimi, ve bi vedžhihil-kerimi ve
sultanihil-kadimi mine-ššejtani-rradžim.**

*Sklanjam se u okrilje Allaha velikog, pred
Njegovo lice plemenito, Njegovu vlast koja je
oduvijek, od šejtana prokletog.*

Šejtan kaže, za onoga ko ovo prouči, da je sačuvan
od njega toga dana. (Ebu Davud - sahih)

NAMAZ KAD SE UĐE U DŽAMIJU (Tehijjetul-mesdžidi)

Muhammed s.a.v.s. je rekao: «*Kada neko od vas
uđe u džamiju neka klanja dva rekata namaza,
prije nego sjedne.*» (Muttefekun alejhi)

«Odužite se prema džamijama time što ćete klanjati dva rekata nafile namaza, prije nego što sjednete.» (Ibnu ebi Šejbe u Musannefu - hasen)

DOVA KAD SE IZLAZI IZ DŽAMIJE

بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِنِّي
أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ اللَّهُمَّ اعْصِمْنِي مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

**Bismillahi, vessalatu vesselamu ala Resulillahi.
Allahumme inni es'eluke min fadlike.
Allahumma'simni mineššejtanirradžim.**

*U ime Allaha, spas i mir Allahovu Poslaniku.
Allahu moj, molim Te da me dobrom obaspeš.
Allahu moj, zaštititi me od prokletog šejtana.*
(Ibnu Madždže - sahih)

ZIKR I DOVA KOD EZANA

Kada se čuje ezan treba ga slušati i ponavljati riječi muezzina. Samo iza riječi hajje alessalah, hajje alel-felah izgovara se: **La havle ve la kuvvete illa billah.** (Buharija i Muslim)

Iza ezana uči se dova:

اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ آتِ مُحَمَّدًا
الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَأَبْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتُهُ

**Allahumme rabbe hazihi-dda'veti-ttammeti
vessalatil-kaimeti, ati Muhammeden nil-
vesilete, vel-fadilete, veb'ashu mekamen
mahmuden-nillezi ve'adtehu.**

*Allahu moj, Gospodaru ovog savršenog poziva i
namaza koji se upravo uspostavlja, podari
Muhammedu veliki stepen u Džennetu i svako
dobro. Uzdigni ga na uzvišeno mjesto koje si mu
obećao. (Buharija)*

DOVE POSLIJE IFTITAH I TEKBIRA (u namazu)

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ
وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ

**Subhanekellahumme ve bi hamdike ve
tebarekesmuke ve teala džedduke ve la ilahe
gajruke.**

*Neka Si slavljen Allahu i uvijek hvaljen.
Blagoslovljeno je Tvoje ime, uzvišena je Tvoja
veličina i nema boga osim Tebe.*

(Ibu Davud, Tirmizi, Ibnu Madždže i Nesai - sahih)

اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنْقَى الثَّوْبُ
الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ
وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

**Allahumme baid bejni ve bejne hatajaje kema
ba'adte bejnel-mašriki vel-magribi.
Allahumme nekkini min hatajaje kema
junekka-ssevbul-ebjedu mineddenesi.
Allahummagsilni min hatajaje bi-sseldži vel-
mai vel-beredi.**

*Allahu moj, udalji grijehe moje od mene daleko
kao što si udaljio istok od zapada. Moj Allahu
sačuvaj me od grijeha kao što se bijela odjeća
čuva od prljavštine. Gospodaru moj, očisti me od
grijeha svim sredstvima (snijegom, kišom i
ledom). (Buharija i Muslim)*

DOVE NA RUKU'U

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ

Subhane-Rabbijel-Azim 3 puta.

Neka Si slavljen, Gospodaru moj Veliki.

(Ebu Davud, Tirmizi, Ibnu Madždže i Nesai - sahih)

Na ruku'u i na sedždi uče se i ove dove:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

**Subhanekellahumme Rabbena ve bi hamdike.
Allahummagfirli.**

*Neka Si slavljen moj Allahu, Gospodaru naš i
neka Ti je hvala. Allahu, oprosti mi.*

(Muttefekun alejhi)

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

**Subbuhun kuddusun Rabbul-melaiketi
verruh.**

*Slavljeni, Sveti, Gospodar meleka i Ruha
(meleka Džibrila). (Muslim)*

DOVA NAKON VRAĆANJA SA RUKU'A (dok stojimo)

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا
مُبَارَكًا فِيهِ

**Semiallahu limen hamideh. Rabbena ve lekel-
hamdu, hamden kesiren tajjiben mubareken fihi.**

*Čuo Allah onoga ko Ga hvali. Gospodaru naš Tebi
hvala, neizmjerna hvala, lijepa hvala u kojoj je za
nas blagoslov svaki. (Buharija)*

DOVA NA SEDŽDI

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى

Subhane Rabbijel-e'ala.

Neka Si slavljen, moj najviši Gospodaru.
(Ebu Davud, Tirmizi, Ibnu Madždže i Nesai - sahih)

DOVE KOJE SE UČE IZMEĐU DVIJE SEDŽDE

رَبِّ اغْفِرْ لِي رَبِّ اغْفِرْ لِي

Rabbigfir li, Rabbigfir li.

Gospodaru moj oprosti mi, Gospodaru moj oprosti mi!

(Ebu Davud, Nesai, Ibnu Madždže - sahih)

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَاجْبُرْنِي وَعَافِنِي
وَارْزُقْنِي وَارْفَعْني

**Allahummagfir li verhamni vehdini vedžburni
ve afini verzukni verfa'ni.**

*Allahu moj, oprosti mi i smiluj mi se, uputi me i
učini neovisnim, sačuvaj me, opskrbi me i uzdigni
me. (Tirmizi - sahih)*

DOVA NA SEDŽDEI TILAVETU

سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ
وَقُوَّتِهِ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

**Sedžede vedžhi lillezi halekahu ve šekka
sem'ahu ve besarehu bi havlihi ve kuvvetihi. Fe
tebarekellahu ahsenul halikin.**

*Sedždu čini lice moje Onome koji ga stvori, i sluh i
vid na njemu oblikova Svojom snagom i moći.*

Uzvišen je i slavljen najljepši Stvoritelj.
(Cumizi, Ahmed, Hakim - sahih)

DOVE POSLIJE ETTEHIJJATU I SALAVATA, PRIJE SELAMA

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ
وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ

Allahumme inni euzu bike min azabil-kabri ve
min azabi džehenneme ve min fitnetil-mahja
vel-memati ve min šerri fitnetil-mesihi-
ddedždžali.

*Gospodaru moj, utječem Ti se od patnje u kaburu i
kazne Džehennema, od ovozemnih i ahiretskih
iskušenja i od zle smutnje Dedždžala.*

(Muttefekun alejhi)

اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا
أَنْتَ فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ
الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Allahumme inni zalemtnu nefsi zulmen kesiren
ve la jagfiru-zzunube illa Ente, fagfir li

magfireten min indike, verhamni inneke Entel-gafuru-rrahim.

Allahu, doista sam sebi počinio nasilje mnogo a grijehe opraštaš samo Ti, pa oprosti mi i smiluj mi se. Samo si Ti Onaj koji oprašta i Onaj koji je Milostiv. (Buharija i Muslim)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْجَنَّةَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ

Allahumme inni es'elukel-džennete ve euzu bike minennari.

Allahu, podari mi Džennet, a sačuvaj me od vatre džehennemske. (Ebu Davud - sahih)

ZIKR POSLIJE NAMAZA

Kada predamo selam izgovorimo tri puta:

أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ

Estagfirullah, Allaha za oprost molim. (3 puta)

Potom učimo:

اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

Allahumme entesselamu ve minkesselamu, tebarekte ja zel-dželali vel-ikram.

Allahu Ti si izvor spasa i od Tebe je spas. Tebe slavimo i hvalimo, Gospodaru veličine i plemenitosti. (Muslim)

Muhammed s.a.v.s. je rekao: «*Ko prouči Ajetul-kursiju poslije svakog propisanog namaza, samo ga smrt odvaja od Dženneta.*» (Ibnu Hibban - sahih)

Redovno se iza namaza uči:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

Subhanallah, Elhamdulillah, Allahu ekber po 33 puta.

Zatim se doda ispunjavajući stotinu:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir.

Ko prouči ovo poslije svakog namaza biće mu oprošteni grijesi, pa makar ih imao kao morske pjene. (Muslim)

Iza namaza uči se i ova dova:

اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

Allahumme e'inni ala zikrike ve šukrike ve husni ibadetike.

Allahu pomozi mi da Te se sjećam, da Te spominjem, da Ti zahvaljujem i da Ti lijepo ibadet činim. (Ebu Davud i Nesai - sahih)

DOVE I ZIKR UJUTRO I NAVEČE

Kada se osvane uči se:

أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ قَدِيرٌ رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَخَيْرَ مَا
بَعْدَهُ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذَا الْيَوْمِ وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ
رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَسُوءِ الْكِبَرِ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ
عَذَابٍ فِي النَّارِ وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ

Asbahna ve asbehal-mulku lillahi vel-hamdu lillahi La ilahe illallahu vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir. Rabbi es'eluke hajre ma fi hazel-jevmi ve hajre ma ba'dehu. Ve euzu bike min šerri ma fi hazel-jevmi ve šerri ma ba'deh. Rabbi euzu bike minel-keseli ve suil-kiberi, Rabbi euzu bike min azabin finnari ve azabin fil-kabri.

Naveče ova dova počinje ovim riječima:

أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ ...

Emsejna ve emsel-mulku lillahi...

Osvanuli smo, a ujedno osvanulo je carstvo i vlast Allahova. Hvala Allahu. Nema drugog božanstva osim Jedinog Allaha, koji nema druga. Njemu pripada sva vlast, Njemu pripada hvala i On je Svemogući. Gospodaru, molim Te da mi daš dobro u ovom danu i dobro poslije njega. Od Tebe tražim zaštitu od zla ovog dana i zla poslije njega. Gospodaru od Tebe tražim zaštitu od lijenosti i ružne starosti. Gospodaru, od Tebe tražim zaštitu od kazne u vatri i kazne u kaburu.

(Muttefekun alejhi)

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

Euzu bikelimatillahi-ttammati min šerri ma halek. (3 puta)

Utječem se savršenim Allahovim riječima od svakog zla koje postoji. (Muslim)

Ko god prouči svako jutro i svako veče 3 puta:

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Bismillahillezi la jedurru mea'smihi šej'un fil-erdi ve la fissemi, ve Huve-ssemiul-alim, neće mu ništa nauditi.

Počinjem s imenom Allaha uz čije ime ne može nauditi ništa na Zemlji ni na Nebu, a On sve čuje i sve zna. (Ebu Davud i Tirmizi - sahih)

رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا

Reditu billahi Rabben ve bil-islami dinen ve bi Muhammedin s.a.v.s. nebijjen.

Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, Islam vjera i Muhammed s.a.v.s. Poslanik. (Tirmizi - sahih)

Sejjidul-istigfar - najbolji način traženja oprosta:

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

**Allahumme Ente Rabbi la ilahe illa Ente
halekteni ve ene abduke ve ene ala ahdike ve
va'dike mesteta'tu, euzu bike min šerri ma
sana'tu, ebu'u leke bi ni'metike alejje, ve ebu'u
bi zenbi, fagfir li, fe innehu la jagfiru-zzunube
illa Ente.**

*Allahu, Ti si moj Gospodar, nema boga osim Tebe,
stvorio si me i ja sam rob Tvoj, Tebi sam obavezu i
obećanje dao u granicama mogućnosti svojih.
Tebi se utječem od zla djela koja počinih.
Priznajem Tvoje blagodati prema meni, kao što
priznajem i svoje grijehe, s toga oprosti mi, jer
grijehe ne oprašta niko osim Ti. (Buharija)*

Allahov Poslanik kaže:

*«Prouči suru Ihlas, Felek i Nas po 3 puta kada
osvaneš i kada omrkneš, biće ti dosta (kao zaštita)
od svega.» (Ebu Davud - sahih)*

DUHA NAMAZ

Od dobrovoljnih ibadeta ujutro je i klanjanje duha namaza. Vrijeme ovog namaza je ujutro, kada sunce odskoči, pa do pred podne. Klanja se od dva rekata, ili više ko može stići. Za duha namaz Muhammed s.a.v.s. je rekao:

«Svako jutro na svaki zglob daje se sadaka; svaki tesbih (izgovoreno Subahanellah) je sadaka, svako izgovoreno Elhamdulillah je sadaka, svako izgovoreno La ilahe illallah je sadaka, svaki izgovoreni tekbir - Allahu ekber je sadaka, naređivanje dobra je sadaka, odvrćanje od zla je sadaka, a sve to zamjenjuju dva rekata duha namaza. » (Muslim, Ebu Davud i Ahmed)

Ebu Hurejre prenosi da nam je Allahov Poslanik ostavio u vasijjet tri stvari: da postimo tri dana u svakom mjesecu, klanjanje dva rekata duha namaza i vitr namaz pred spavanje. (Buharija i Muslim)

KIJAMU-LLEJL

Za dobrovoljni noćni namaz kijamu-llejl Muhammed s.a.v.s. je rekao: *«O ljudi, nazivajte selam, dijelite hranu i klanjajte noću dok drugi svijet spava, ući ćete u Džennet u miru.»*
(Tirmizi, hasen-sahih)

«...Najbolji namaz nakon farzova je dobrovoljni noćni namaz kijamu-llejl.» (Muslim)

ISTIHARE NAMAZ

Džabir r.a. prenosi: «Allahov Poslanik s.a.v.s. nas je podučavao istihari namazu za svaku priliku, kao što nas je podučavao nekoj suri iz Kur'ana. Govorio je: Kada neko od vas hoće uraditi (neki posao), neka mimo farza klanja dva rekata, a zatim neka prouči ovu dovu:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَأَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ
مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ
وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ اللَّهُمَّ إِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ
خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي - أَوْ قَالَ عَاجِلِ
أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ
كُنْتَ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ
أَمْرِي - أَوْ قَالَ فِي عَاجِلِ أَمْرِي وَآجِلِهِ - فَاصْرِفْهُ عَنِّي
وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ رَضِّنِي بِهِ

Allahumme inni estehiruke bi ilmike ve
estakdiruke bi kudretike ve es'eluke min
fadlikel-azimi fe inneke takdiru ve la akdiru ve
ta'lemu ve la ealemu ve Ente allamul-gujub.

Allahumme in kunte ta'lemu enne hazel-emre (ovdje treba spomenuti ono što se želi raditi) hajrun li fi dini ve meaši ve akibeti emri fakdirhu li ve jessirhu li summe barik li fihi ve in kunte ta'lemu enne hazel-emre šerrun li fi dini ve meaši ve akibeti emri fasrifhu anni vasrifni anhu vakdir lijel-hajre hajsu kane summe reddini bihi.

Allahu moj, ja tražim dobro s Tvojim znanjem, i tražim od Tebe s Tvojom moći, i iskreno molim Te da mi daš od Tvoje velike blagodati. Ti zaista sve možeš a ja ne mogu! Ti sve znaš, a ja ne znam, i Ti si poznavalac tajni!

Allahu moj, ako je ovo djelo korisno za mene, moju vjeru, moj život i svršetak (Ahiret) (ili je rekao: u mojoj bliskoj i dalekoj budućnosti), Ti mi ga odredi (propiši) i olakšaj, a zatim mi daj beričet (blagoslov) u njemu. A ako je ovo moje djelo loše za mene, moju vjeru, moj život i svršetak (Ahiret) (ili je rekao: u mojoj bliskoj i dalekoj budućnosti), Ti ga od mene otkloni i udalji ga od mene i odredi (propiši) mi dobro i hajr, ma gdje se ono nalazilo, zatim mi daj da s njim budem zadovoljan.

Potom spomene svoju želju i potrebu.

(Buharija)

ZIKR TOKOM DANA

Ko prouči svaki dan sto puta:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ

Subhanellahi ve bi hamdihi.

Neka je slavljen i hvaljen Allah, biće mu oprošteni grijesi, pa makar ih imao ko morske pjene.

(Buharija i Muslim)

Muhammed s.a.v.s. je rekao:

«Dvije riječi lahke na jeziku, a teške na mizanu (vagi) i drage Milostivom Allahu su:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ

Subhanellahi ve bi hamdihi, subhanellahil-azim.

Neka je slavljen i hvaljen Allah, neka je slavljen Uzvišeni Allah. (Buharija i Muslim)

Četiri riječi:

سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

Subhanellahi, vel-hamdu lillahi, ve la ilahe illellahu, vallahu ekber, su najdraže Allahu, bez obzira kojom od njih počeo.» (Muslim)

*«Obnavljajte vaš iman čestim izgovaranjem **La ilahe illellah.**»* (Ahmed - sahih)

Allahov Poslanik je rekao: «Ko u toku dana prouči sto puta:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

La ilahe illellahu vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir, kao da je oslobodio deset robova, zatim mu se upiše sto dobrih djela, a izbriše sto grijeha, i sve do kraja dana biće mu zaštita od šejtana, a na Sudnjem danu neće doći niko sa boljim osim onaj ko bude pomenute riječi od njega više učio.» (Muttefekun alejhi)

ZIKR PRED SPAVANJE

Osim pomenutog zikra u poglavlju Zikr ujutro i naveče, Poslanik s.a.v.s. nas upućuje da pred spavanje učimo slijedeće:

«Kada legneš u postelju, prije nego zaspeš prouči Ajetul-kursijju. Allah će ti odrediti čuvara da ti se šejtan ne približi tokom noći sve do sabaha.» (Buharija)

«Ko naveče prouči posljednja dva ajeta sure El-Bekare (Ameneresulu), biće mu dovoljna (zaštita) te noći.» (Buharija i Muslim)

«Prouči suru Kafirun, a potom spavaj, jer je ona zaštita od širka (mnogoboštva).»

(Ibu Davud, Tirmizi, Ahmed, Nesai, Ibnu Hibban, Hakim - sahih)

«Ko prouči kada pođe spavati:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

La ilahe illellahu vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir. La havle ve la kuvvete illa billah. Subhanellahi vel-hamdu lillahi ve la ilahe illellahu vallahu ekber, biće mu oprošteni grijesi, makar ih imao kao morske pjene.» (Muttefekun alejhi)

Pred spavanje se prouči i ova dova:

بِسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا

Bismikellahumme emutu ve ahja.

S Tvojim imenom, Allahu moj, umirem i živim.

(Buharija i Muslim)

DOVA KOD NESANICE ILI NAGLOG BUĐENJA IZ SNA

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ وَشَرِّ عِبَادِهِ
وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ

**Euzu bi kelimatillahi-ttammati min gadabihi
ve ikabihi ve šerri ibadihi ve min hemezati-
ššejatini ve en jahdurun.**

*Tražim zaštitu, savršenim Allahovim riječima od
Njegove srdžbe, Njegove kazne, od zla Njegovih
robova, od šejtanskih zavođenja i njihova
prisustva. (Ebu Davud, Tirmizi, Ahmed, Nesai - hasen)*

KAKO POSTUPITI KOD SNOVA

Istiniti (lijep) san je od Allaha, a ružan san je od
šejtana. Kada neko od vas usnije lijep san može ga
ispričati prijateljima. Koga probudi ružan san
neka čini slijedeće:

- puhne tri puta na lijevu stranu
- traži zaštitu kod Allaha od šejtana i zla što je
sanjao učenjem Euzubillahi... 3 puta
- to što je sanjao neka ne priča nikome, pa mu neće
nauditi
- okrene se na drugu stranu (Muslim)

KUNUT DOVA NA VITR-NAMAZU

Osim uobičajene kunut-dove koju učimo, uči se i ova, veoma sadržajna dova, u vitr-namazu, kao i u drugim prilikama:

اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِي مَنْ هَدَيْتَ وَعَافِنِي فِي مَنْ عَافَيْتَ
وَتَوَلَّنِي فِي مَنْ تَوَلَّيْتَ وَبَارِكْ لِي فِي مَا أَعْطَيْتَ وَقِنِي شَرَّ
مَا قَضَيْتَ فَإِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ إِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ
وَالَيْتَ وَلَا يَعْزُّ مَنْ عَادَيْتَ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ

Allahummehdini fimen hedejte, ve afini fimen afejte ve tevelleni fimen tevellejte, ve barik li fi ma ea'tajte, ve kini šerre ma kadajte fe inneke takdi ve la jukda alejke, innehu la jezillu men valejte ve la jeizzu men adejte tebarekte Rabbena ve tealejte.

Allahu, uputi me sa onima koje si već uputio, sačuvaj me sa onima koje si sačuvao, primi me među one koje si primio, blagoslovi mi ono što si mi dao, i sačuvaj me od zla koje si odredio i osudio. Ti određuješ, a Tebi se ne određuje. Neće biti ponižen onaj, koga Ti pomažeš, niti može biti jak onaj kome si Ti neprijatelj. Blagoslovljen Si, Gospodaru naš i Uzvišen.

(Ibu Davud, Tirmizi, Ibnu Madždže i Nesai- sahih)

VRIJEDNOSTI SALAVATA NA POSLANIKA S.A.V.S.

Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže:

Allah i meleki Njegovi na Poslanika salavat čine. O vjernici, donosite i vi salavate na njega i selam mu šalžite. (El-Ahzab, 56)

Muhammed s.a.v.s. je rekao: *«Onoga ko mene jednim salavatom spomene, Allah će deset puta spomenuti, oprostiti mu deset grijeha i uzdići ga za deset deredža (stepeni).»* (Ahmed - sahih)

«Ne pretvarajte moj kabur u svetište, nego salavatima me spominžite! Vaši salavati stižu do mene ma gdje ih izgovorili.» (Ebu Davud, Ahmed - sahih)

DOVA KOD BRIGE, ŽALOSTI I DUGA

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ
وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ

Allahumme inni euzu bike minel-hemmi vel-huzni vel-adžzi vel-keseli vel-buhli vel-džubni ve dal'i-ddejni ve galebeti-rridžali.

Allahu, tražim od Tebe zaštitu od brige i žalosti, od slabosti i lijenosti, od škrtosti i od straha, da me

duž ne nadvlada i da me ljudi ne nadvladaju.
(Buharija)

DOVA U TUZI I POTIŠTENOSTI

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ
الْعَظِيمِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ
الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

La ilahe illellahul-azimul-halimu, la ilahe illellahu Rabbul-aršil-azimi, la ilahe illellahu Rabbu-ssemavati ve Rabbul-erdi ve Rabbul-aršil-kerim.

Nema boga osim Allaha, Velikog i Blagog. Nema boga osim Allaha, Gospodara Prijestolja velikog. Nema boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Zemlje, Gospodara Arša plemenitog.
(Buharija i Muslim)

Muhammed s.a.v.s. nam je u ovim situacijama preporučio kur'ansku dovu koju je učio Junus a.s. dok je bio u utrobi ribe. Ako se čovjek obrati Allahu dž.š. ovom dovom u bilo kojoj nevolji, ona će mu biti uslišana:

لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

La ilahe illa Ente subhaneke inni kuntu minezzalimin.

Nema boga osim Tebe, neka Si slavljen Ti, doista sam bio od grijешnika. (Tirmizi - sahih)

DOVA U NESREĆI I ISKUŠENJU

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أَجِرْنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ
لِي خَيْرًا مِنْهَا

**Inna lillahi ve inna ilejhi radžiuun.
Allahumme'džurni fi musibeti vahluf li hajren
minha.**

*Mi smo Allahovi i doista se Njemu vraćamo.
Allahu moj, pomози mi u ovoj mojoj nevolji i daj mi
bolje stanje od ovoga. (Muslim)*

Kada vas pogodi kakva nesreća, tegoba, ili
iskušenje recite:

اللَّهُ رَبُّنَا لَا شَرِيكَ لَهُ

Allahu Rabbuna, la šerike leh!

Allah je naš Gospodar, On nema druga! (Muslim)

DOVA KOD SUSRETA SA NEPRIJATELJEM ILI STRAHA OD NEPRAVEDNOG VLADARA

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ

**Rabbena efrig alejna sabren ve sebbit
akdamena vensurna alel-kavmil-kafirin.**

*Gospodaru naš, nadahni nas izdržljivošću i
učvrsti korake naše, i pomози nas protiv
nevjerničkog naroda. (El-Bekare, 250)*

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

Hasbunellahu ve ni'mel-vekil.

*Dovoljan nam je Allah, divan li je On zaštitnik.
(Ali Imran, 173)*

اللَّهُمَّ إِنَّا نَجْعَلُكَ فِي نُحُورِهِمْ وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شُرُورِهِمْ

**Allahumme inna nedžaluke fi nuhurihim ve
neuzu bike min šururihim.**

Allahu, molimo Te da njihove spletke na njih usmjeriš i kod Tebe se sklanjamo od njihova zla.
(Ebu Davud i Nesai- sahih)

DOVA KADA NEKOGA OBUZME SUMNJA U SVOJ IMAN

Prouči: **Euzu billahi**, tako će doći kraj onome u šta se sumnja. (Buharija i Muslim)

Prouči: **Amentu billahi ve rusulih.** *Vjerujem u Allaha i Njegove Poslanike.* (Muslim)

DOVA KADA KLANJAČA OBUZME ŠEJTAN

Jedan ashab se obratio Poslaniku, rekavši mu:

-Allahov Poslaniče između mene i mog namaza i moga učenja ispriječio se šejtan i pomeo me. Poslanik mu odgovori: To je šejtan po imenu Hinzeb. Kada ga osjetiš, prouči «Euzu billahi»..., okreni se malo ulijevo i 3 puta učini kao da pljučkaš.

-Tako sam postupio i s tim se više nisam sretao.
(Muslim)

ŠTA SE UČI ZA OSTRANJIVANJE ŠEJTANA I NJEGOVOG NAVOĐENJA NA ZLO

- Učenje: **أَعُوذُ بِاللَّهِ Euzu billahi.** (Tirmizi i Ebu Davud - sahih)
- Učenje ezana (Buharija i Muslim)

- Učenje kur'anske dove:

رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ
أَنْ يَحْضُرُونِ

**Rabbi euzu bike min hemezati-ššejatini ve
euzu bike Rabbi en jahdurun.**

*Gospodaru moj, tražim Tvoju zaštitu od
zavođenja šejtanskih, i zaštiti me njihova
prisustva. (El-Mu'minun, 97-98)*

- Zikr, učenje dova i učenje Kur'ana.

DOVA KAD ČOVJEKU POSTANE TEŠKO

اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا
شِئْتَ سَهْلًا

**Allahumme la sehle illa ma dže'altehu sehlen ve
Ente tedž'alul-hazne, iza ši'te sehlen.**

*Allahu moj, ne može biti lahko mimo onog što Ti ne
učiniš lahkim. Ti, ako hoćeš, i teško učiniš
lahkim.* (Ibnu Hibban - sahih)

POKAJANJE I TRAŽENJE OPROSTA

Allah dž.š. kaže: **«O vjernici iskreno se pokajte
Allahu...»** (Et-Tahrim, 8)

**«I svi se Allahu pokajte; o vjernici, da biste bili
spašeni.»** (En-Nur, 31)

Muhammed s.a.v.s. kaže: *«Tako mi Allaha ja
dnevno po sedamdeset puta i više zatražim oprost
od Allaha i pokajem se riječima: **Estagfirullahe
ve etubu ilejh.*** (Buharija)

Svakom vjerniku koji počini grijeh, pa potom
uzme lijepo abdest, klanja dva rekata namaza i
zatim zamoli Allaha za oprost, Allah oprosti
počinjeni grijeh. (Ebu Davud i Tirmizi - sahih)

ZAŠTITA OD SIHIRA, UROKA I DŽINA

Da bi osoba, Allahovom voljom, bila zaštićena od ovih iskušenja treba:

- čvrsto i ispravno vjerovati u Allaha dž.š.
- izvršavati propisane ibadete i kloniti se harama
- otpočinjati svaki posao sa Bismillom
- učiti svakodnevne dove i zikrove iz ove i njoj sličnih zbirki dova
- što više vremena biti pod abdestom
- učiti sure Felek i Nas

Allahov Poslanik s.a.v.s. je tražio utočište kod Allaha od džina i pogleda insana (uroka) na razne načine, sve dok nisu objavljene sure Felek i Nas. Kada su one objavljene učio je njih, ostavivši sve drugo. (Tirmizi - hasen)

«Ko prouči Ajetul-kursijju kada svane, bude mu zaštita od džina dok noć ne nastupi, ko je prouči kad noć nastupi biće mu zaštita od džina dok ne svane.» (El-Hakim)

ZAŠTITA NOVOROĐENČETA OD POGLEDA OČIJU (UROKA)

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ
عَيْنٍ لَامَّةٍ

**Euzu bi kelimatillahi-ttammeti min kulli
šejtanin ve hammetin ve min kulli ajnin
lammetin.**

*Tražim zaštitu savršenim Allahovim riječima od
svakog šejtana, od ujeda (kakve životinje) i svih
zlih očiju. (Buharija)*

DOVE KOD POSJETE BOLESNIKU

لَا بَأْسَ طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ

La be'se. Tahurun inša'Allah.

*Ne brini, bićeš čist od grijeha i izliječen ako Bog
da. (Buharija)*

Ko posjeti svog bolesnog brata muslimana i
sedam puta kod njega prouči ovu dovu, bolesnik
će, ako Bog da, ozdraviti, osim onoga kome je
nastupio edžel - smrtni čas:

أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَشْفِيكَ

Es'elullahel-azime Rabbel-aršil-azimi en ješfijeke.

Molim Uzvišenog Allaha, Gospodara Prijestolja velikog, da ti zdravlje da. (Tirmizi i Ebu Davud - sahih)

DOVA BOLESNIKA U TEŠKOJ BOLESTI

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَأَلْحِقْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى

Allahummagfirli verhamni ve elhikni birrefikil-ea'la.

Allahu, oprostí mi, smiluj mi se i pridruži me društvu Najuzvišenijeg. (Buharija i Muslim)

Onaj čije posljednje riječi (na dunjaluku) budu
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ **La ilahe illellah**, ući će u Džennet.

(Ebu Davud - sahih)

DOVA KADA OSJETIMO BOL

Stavi ruku na mjesto gdje bol osjećaš, tri puta prouči: **Bismillahi** i sedam puta:

أَعُوذُ بِاللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُهُ وَأُحَازِرُ

Euzubillahi ve kudretihi min šerri ma edžiduhu ve uhaziru.

Zaštitu tražim kod Allaha i Njegove svemoći protiv zla onoga što me je snašlo i od kog strepim.
(Muslim)

DOVA UMRLOM MUSLIMANU

اللَّهُمَّ إِنَّ فُلَانًا بَنَ فُلَانٍ فِي ذِمَّتِكَ وَحَبْلٍ جَوَارِكَ فَقِهِ مِنْ
فِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ وَأَنْتَ أَهْلُ الْوَفَاءِ وَالْحَقِّ فَاعْفِرْ لَهُ
وَارْحَمْهُ إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Allahumme inne (navesti ime) fi zimmetike ve habli dživarike fekihi min fitnetil-kabri ve azabi-nnari. Ve Ente ehlul-vefai vel-hakki, fagfir lehu verhamhu, inneke Entel-gafuru-rrahim.

Allahu, dotični je u Tvojoj zaštiti i dosegu Tvoje blizine, zato ga zaštititi od iskušenja u kaburu i od džehennemske kazne! Ti si Vlasnik iskrenosti i istine, pa mu oprosti i smiluj mu se, jer zaista, Ti si Onaj koji prašta i koji je Milostiv.

(Ebu Davud, Ibnu Madždže - sahih)

ŠTA SE UČI KADA SE MEJIT SPUŠTA U KABUR

بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَى سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ

Bismillahi ve ala sunneti Resulillahi.

U ime Allaha i po sunnetu Allahovog Poslanika postupamo.
(Ebu Davud i Ahmed - sahih)

DOVA NAKON UKOPA UMRLOG

Poslanik s.a.v.s. nakon što se zagrne kabur zemljom, stao bi iznad kabura i obratio se prisutnim riječima: *Tražite oprosta za brata vašeg i zamolite mu prisebnost (stabilnost u odgovorima) jer sada ga meleki ispituju.*
(Ebu Davud i Hakim - sahih)

IZRAŽAVANJE SAUČEŠĆA PORODICI UMRLOG

To obično činimo riječima Kur'ana:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

Inna lillahi ve inna ilejhi radžiu.

Mi smo Allahovi i doista se Njemu vraćamo.

(El-Bekare 156),

a odgovaramo riječima:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

Innellahe mea'ssabirin.

Zaista je Allah sa strpljivima. (El-Bekare, 155)

DOVA KADA SE OBILAZE MEZARLUCI

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ وَإِنَّا
إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ

**Esselamu alejkum ehle-ddijari minel-
mu'minine vel-muslimin. Ve inna inša'Allahu
bikum lahikun. Nes'elu-llahe lena ve lekumul-
afijete.**

*Neka je selam (spas) vama o stanovnici mezara
mu'mini i muslimani. I mi ćemo se, ako Bog da,
uskoro vama pridružiti. Molimo Allaha za oprost
nama i vama.* (Muslim)

DOVA PRILIKOM JAKOG VJETRA

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا

Allahumme inni es'eluke hajreha ve euzu bike min šerriha.

Allahu, molim Te da ovo nevrijeme izdobri, i zaštitu Tvoju tražim od nesreće koja bi se mogla desiti. (Ebu Davud i Ibnu Madždže - sahih)

ŠTA SE UČI KOD JAKE GRMLJAVINE

Kada se čuje grmljavina, treba prekinuti razgovor i učiti ovu dovu:

سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ

Subhanellezi jusebbihu-rrea'du bi hamdihi vel-melaiketu min hifetih.

Slava Onome Koga grmljavina veliča i hvali, i meleki iz strahopoštovanja prema Njemu.

(Malik, sahihul- isnadi mevkufen)

DOVE ZA KIŠU

اللَّهُمَّ اسْقِنَا غَيْثًا مُغِيثًا مَرِيئًا مَرِيئًا نَافِعًا غَيْرَ ضَارٍّ آجِلًا
غَيْرَ عَاجِلٍ

**Allahummeskina gajsen mugisen merien
merian nafian gajre darrin adžilen gajre
adžilin.**

*Allahu, spusti nam svuda obilnu kišu, prijatnu i
plodnu, korisnu a ne štetnu, što brže i bez
odlaganja. (Ebu Davud - sahih)*

اللَّهُمَّ أَغِثْنَا اللَّهُمَّ أَغِثْنَا اللَّهُمَّ أَغِثْنَا

**Allahumme egisna, Allahumme egisna,
Allahumme egisna.**

Allahu kišu nam obilnu spusti! (3x se ponavlja)
(Buharija i Muslim)

اللَّهُمَّ اسْقِ عِبَادَكَ وَبَهَائِمَكَ وَأَنْشُرْ رَحْمَتَكَ وَأَخْيِ بَلَدَكَ
الْمَيِّتَ

**Allahummeski ibadeke vebehaimeke venšur
rahmeteke ve ahji belededel-mejjite.**

Allahu, kišom obilnom napoji robove Svoje i

životinjski svijet Svoj! Raširi milost Svoju i oživi ovu obamrlu zemlju Svoju. (Ebu Davud - sahih)

DOVA DOK PADA KIŠA

اللَّهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا

Allahumme sajjiben nafian.

Allahu, za korisnu kišu molim Te! (Buharija)

DOVA NAKON KIŠE

مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ

Mutirna bi fadlillahi ve rahmetihi.

Kiša nam je darovana Allahovom dobrotom i Njegovom milošću. (Buharija i Muslim)

DOVA ZA PRESTANAK VELIKIH KIŠA

اللَّهُمَّ حَوَالَيْنَا وَلَا عَلَيْنَا اللَّهُمَّ عَلَى الْآكَامِ وَالظَّرَابِ
وَبُطُونِ الْأَوْدِيَةِ وَمَنَابِتِ الشَّجَرِ

Allahumme havalejna ve la alejna! Allahumme alel-akami vezzirabi ve butunil-evdijeti ve menabiti-ššedžeri.

Allahu, oko našeg područja spusti ove kiše, a ne na nas! O Allahu, na humusno zemljište i na kršovite stijene, u doline i korjenita drveća isprazni kišne oblake. (Buharija i Muslim)

DOVA KADA SE VIDI MJESEC MLAĐAK

Kada bi ugledao mladi Mjesec, Poslanik s.a.v.s. bi učio:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُمَّ أَهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ وَالسَّلَامَةِ
وَالْإِسْلَامِ وَالتَّوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ وَتَرْضَى رَبُّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ

Allahu ekber, Allahumme ehillehu allejna bil-emni vel-imani vesselameti vel-islami vettevfiki lima tuhibbu ve terda! Rabbuna ve Rabbukellah.

Allah je najveći, Allahu, učini nam i ovaj mjesec u znaku sigurnosti i imana, mira i islama. Uputi nas onome što Ti voliš i čime si Ti zadovoljan.

A onda bi gledajući u Mjesec dodao: Naš i tvoj Gospodar je Allah. (Tirmizi - sahih)

ŠTA SE UČI PRIJE JELA

Kada neko od vas sjedne da jede, neka prouči:

بِسْمِ اللَّهِ **Bismillahi** - *U ime Allaha.*

Ako zaboravi na početku, neka prouči kada se sjeti tokom jela:

بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ

Bismillahi fi evvelihi ve ahirihi.

Bismillahi za početak i za kraj. (Ebu Davud i Tirmizi - sahih)

Muhammed s.a.v.s. je savjetovao jednog dječaka ovako:

*Prije jela reci **Bismillahi**, jedi desnom rukom i jedi ispred sebe.* (Muttefekun alejhi)

DOVE IZA JELA

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Elahmdu-lillahillezi at'amena ve sekana ve džealena minel-muslimin.

Hvala Allahu, koji nas je nahranio, napojio i koji nas je učinio muslimanima. (Ahmed - sahih)

الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُودَعٍ وَلَا
مُسْتَعْنَى عَنْهُ رَبَّنَا

**Elhamdu lillahi kesiren tajjiben mubareken
fihi gajre mekfijjin ve la muveddein ve la
mustagnen anhu rabbuna.**

*Hvala Allahu neizmjerno, skrušeno i
blagoslovljeno, On ni o kome nije ovisan, a o
Njemu sve ovisi. (Buharija)*

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي
وَلَا قُوَّةَ

**Elhamdu lillahillezi at'ameni haza ve
rezekanihi min gajri havlin minni ve la
kuvvetin.**

*Hvala Allahu Koji me nahrani i opskrbi bez mog
truda i udjela! (Tirmizi - hasen)*

DOVA MUSAFIRA DOMAĆINU KOJI GA JE UGOSTIO

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِيمَا رَزَقْتَهُمْ وَاعْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ
Allahumme barik lehum fima rezaktehum

vagfir lehum verhamhum.

*Allahu, blagoslovi im ono čime si ih opskrbio,
oprosti im i smiluj im se.* (Muslim)

DOVE ZA IFTAR

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِرَحْمَتِكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ أَنْ
تَغْفِرَ لِي

**Allahumme inni es'eluke bi rahmetikelleti
vesiat kulle šej'in en tagfire li.**

*Allahu, molim Te Tvojom milošću koja obuhvata
sve, oprosti mi.* (Ibnu Madždže - hasen)

اللَّهُمَّ لَكَ صُومُنَا وَعَلَى رِزْقِكَ أَفْطَرْنَا فَتَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

**Allahumme leke sumna ve ala rizkike eftarna
fe tekabbel minna, inneke ente-ssemiul-alim.**

*Allahu moj, Tebi postimo, iftarimo se Tvojom
hranom, pa primi naš post. Ti si Onaj koji sve čuje
i sve zna.* (Ibnu Suni, Taberani - isnaduhu daif)

DOVA U NOĆI LEJLETUL-KADR

اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوفٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي

Allahumme inneke afuvvun tuhibbul-afve fa'fu anni.

Allahu, doista Ti opraštaš i voliš praštanje, pa oprosti meni. (Tirmizi - hasen sahih)

DOVA KADA NEKO KIHNE

Kada neko od vas kihne neka glasno kaže:

الْحَمْدُ لِلَّهِ **El-hamdu lillah!** *Hvala Allahu!*

Njegov prisutni brat ili drug neka mu nazdravi riječima:

يَرْحَمُكَ اللَّهُ **Jerhamukellah!** -*Allah ti se smilovao!*

Onaj što je kihnuo neka na to kaže:

يَهْدِيكُمُ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

Jehdikumullahu ve juslih balekum.

Allah vas uputio i stanje vaše uljepšao. (Buharija)

ČESTITKA I DOVA MLADENCIMA

بَارَكَ اللَّهُ لَكُمَا وَبَارَكَ عَلَيْكُمَا وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ

Barekellahu lekuma ve bareke alejkuma ve džemea bejnekuma fi hajrin.

*Allah vas blagoslovio i svaku blagodat vam dao,
Allah vas sastavio u dobru i hajru.*

(Ebu Davud i Tirmizi - sahih)

ŠTA SE UČI PRIJE ODNOSA SA BRAČNIM DRUGOM

بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا

Bismillahi, Allahumme džennibne-ššejtane ve džennibi-ššejtane ma rezaktena.

Allahu sačuvaj nas od šejtana i udalji ga od onoga što si nam udijelio.

Ako dobiju dijete šejtan mu neće nauditi.

(Buharija i Muslim)

DOVA DA SE DOBIJE POTOMSTVO

رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

Rabbi hebli min ledunke zurrijjeten tajjibeten, inneke semiu-ddua'.

Gospodaru moj, pokloni mi od sebe čestita potomka, jer se Ti, uistinu, molbi odazivaš. (Ali Imran, 38)

DOVA ZA DOBRO I UPUTU PORODICE

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا
لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

Rabbena heb lena min ezvadžina ve zurrijjatina kurrete ea'junin vedž'alna lil-muttekine imama.

Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini nas vođama bogobojaznih. (El-Furkan, 74)

رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى
وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي
إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

Rabbi evzi'ni en eškure ni'meteke-lleti en'amte alejje ve ala validejje ve en ea'mele salihan terdahu ve aslih li fi zurrijjeti. Inni tubtu ilejke ve inni minel-muslimin.

Gospodaru moj, daj mi da Ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomози mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti i učini dobrim potomke moje. Ja se doista kajem i samo sam Tebi odan. (El-Ahkaf, 15)

DOVE ZA STICANJE NAUKE I OPSKRBE

رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

Rabbi zidni ilmen.

Gospodaru moj, Ti znanje moje proširi! (Taha, 114)

Naredna dova se uči iza sabah namaza:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا طَيِّبًا وَعَمَلًا مُتَقَبَّلًا

Allahumme inni es'eluke ilmen nafian ve rizkan tajjiben ve amelen mutekabbelen.

Allahu, od Tebe molim korisno znanje, lijepu nafaku i djela primljena kod Tebe. (Ibnu Madždže - sahih)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ
**Allahumme inni es'eluke ilmen nafian ve
rizkan vasian ve šifaen min kulli dain.**

*Allahu moj, molim Te da mi daš korisnu nauku,
obilnu opskrbu i lijek od svake bolesti.*

(Prenosi se da je pomenutu dovu učio Ibnu Abbas ,
kada je pio Zem-zem vodu)

DOVA ZA RAZBORITOST I SMIRENOST

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ
لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

**Rabbišrah li sadri. Ve jessir li emri. Vahlul
ukdeten min lisani. Jefkahu kavli.**

*Gospodaru moj, učini prostranim prsa moja i
olakšaj zadatak moj, odriješi uzao sa jezika mog,
da bi razumjeli govor moj. (Taha, 25-28)*

ZAHVALNOST ALLAHU DŽ.Š.

Zahvaljivanje Allahu na Njegovim blagodatima

riječima: **الْحَمْدُ لِلَّهِ** **El-hamdu lillahi**, *Hvala Allahu*, garancija je trajnosti tih blagodati.
(Dejlemi - hasen)

Kada bi se desilo nešto što bi obradovalo Poslanika s.a.v.s. učio bi:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي بِنِعْمَتِهِ تَتِمُّ الصَّالِحَاتُ

El-hamdu lillahillezi bi ni'metihi tetimmu-ssalihatu.

Hvala Allahu, sa čijom blagodatí se dešavaju dobri događaji.

Kada bi se desilo nešto neprijatno učio bi:

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

El-hamdu lillahi ala kulli halin.

Hvala Allahu na svemu što daje. (Ibnu Suni i Hakim - sahih)

Kada bi čuo nešto što ga obradovalo Poslanik s.a.v.s. bi učinio sedždu, zahvaljujući na taj način Uzvišenom Allahu. (Ibnu Madždže i Hakim - hasen)

DOVA PROTIV SRDŽBE

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

Euzu billahi mineššejtani-rradžim.

Utječem se Allahu od prokletog šejtana.
(Buharija i Muslim)

DOVA U CILJU ZAŠTITE OD ŠIRKA (MNOGOBOŠTVA)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أُشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ وَأَسْتَغْفِرُكَ
لِمَا لَا أَعْلَمُ

**Allahumme inni euzu bike en ušrike bike ve ene
ea'lemu ve estagfiruke lima la ea'lemu.**

*Allahu, zaštiti me da širk ne učinim svjesno prema
Tebi, i molim Te da mi oprostiš ono što nesvjesno
učinim.* (Ahmed - sahih)

DOVA KADA UGLEDAMO NESRETNIKA (saobraćajni udes, hendikepiranu osobu i sl.)

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَافَانِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ
مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا

**El-hamdu lillahillezi afani mimma ibtelake
bihi ve feddalen i ala kesirin mimmen haleka
tefdila.**

Hvala Allahu, koji me zaštiti od onoga što je tebe zadesilo i dade mi prednost nad mnogima koje je stvorio. (Tirmizi - sahih)

DOVA NA KRAJU SIJELA, SKUPA ILI SASTANKA

Pošto na pomenutim okupljanjima bude i griješnog govora, u cilju oprosta tih grijeha, na kraju tih sijela treba proučiti:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Subhanekellahumme ve bi hamdike ešhedu en la ilahe illa Ente estagfiruke ve etubu ilejke.

Neka Si slavljen Allahu i neka Ti je hvala, svjedočim da nema boga osim Tebe. Od Tebe oprost tražim i Tebi se kajem. (Taberani - sahih)

DOVA ONOM KO TI UČINI DOBRO

Onaj kome je učinjeno neko dobro, neka svome dobročinitelju kaže:

جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا **Džezakellahu hajren.**

Allah te nagradio dobrim, na taj način će se najbolje zahvaliti. (Tirmizi - sahih)

DOVA ZA ONOGA KO TI DA POZAJMICU (stvar ili novac)

بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ

Barekellahu leke fi ehlike ve malike.

Allah blagoslovio tebe, tvoju porodicu i tvoju imovinu.

Nagrada za davanje zajma je zahvalnost i vraćanje duga na vrijeme. (Nesai i Ibnu Madždže - sahih)

DOVA MUSAFIRA - PUTNIKA

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي

السَّفَرِ وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ
السَّفَرِ وَكَعَابَةِ الْمَنْظَرِ وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ

Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber.
Subhanellezi sehhare lena haza ve ma kunna lehu
mukrinine, ve inna ila Rabbina le munkalibun.
Allahumme inna nes'eluke fi seferina haza el-
birre vettakva ve minel-ameli ma terda.
Allahumme hevvin alejna seferena haza vatvi
anna bua'deh. Allahumme Entessahibu fisseferi
vel-halifetu fil-ehli. Allahumme inni euzu bike
min vu'sai-sseferi ve keabetil-menzari ve suil-
munkalebi fil-mali vel-ehli.

Kada se vratimo sa puta učimo istu dovu i
dodamo:

آيُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ

Ajibune taibune abidune li Rabbina hamidun.

Neka je slavljen Onaj koji nam je omogućio ovo putovanje, a mi ga ne bismo bili sposobni obaviti sami. Mi se, doista, Gospodaru našem vraćamo. Allahu, molimo Te da nas na ovom putovanju prati dobro i odanost Tebi i poslovi sa kojima si Ti zadovoljan. Allahu olakšaj nam ovo putovanje i razdaljinu njegovu učini podnošljivom. Allahu, Ti si sa nama tokom putovanja i čuvaš nam porodicu

u našem odsustvu. Gospodaru, zaštiti me od umora i nesreća na putu, te tuge koja bi me mogla zadesiti zbog imovine i porodice.

Vraćamo se i trajno kajemo Gospodaru svome, pobožni i zahvalni. (Muslim)

DOVA KADA SE ODSJEDA ILI ZANOĆI U NEKOM MJESTU TOKOM PUTOVANJA

Kada neko od vas, nakon što stigne u jedno mjesto, prouči:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

Euzu bi kelimatillahi-ttammati min šerri ma halek.

Pomoću Allahovih savršenih riječi tražim zaštitu od zla što je stvorio.

U tom mjestu dok boravi neće mu se ništa loše dogoditi. (Ibnu Madždže - hasen)

DOVA KADA SMO NA VISINI I U DOLINI

Džabir r.a. nam kazuje: Kada bismo se popeli na kakvu uzvišicu učili bi tekbir: **Allahu ekber**, a kada bismo se spustili u nizinu učili bismo: **Subhanellah!** (Buharija)

ZIKR U POSEBNIM SITUACIJAMA

Kod čuđenja ili tajanstvenog događaja kaže se:

سُبْحَانَ اللَّهِ **Subhanallah** - *Slavljen neka je Allah*, ili

اللَّهُ أَكْبَرُ **Allahu ekber** - *Allah je najveći.* (Buharija)

Kod iznenadne nesreće (zemljotres, udes i sl.)

kaže se: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ **La ilahe ilellah** - *Nema boga*

osim Allaha. (Buharija i Muslim)

Kada nešto planiramo treba reći:

إِنْ شَاءَ اللَّهُ **Inša' Allah!** - *Ako Bog da!* (Kehf, 23-24)

Kada se divi nekoj blagodati kaže se:

مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Maša 'Allah, la kuvvete illa billah!

Kako Allah hoće to biva, nema snage i moći osim sa Allahom! (Kehf, 39)

Kada vidimo nešto kod svog brata što nas zadivljuje, trebamo to blagosloviti riječima:

اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهِ

Allahumme barik fihi. - *Allahu blagoslovi mu to, da ga ne bi urekli.* (Ahmed, Ibnu Madždže - sahih)

NAZIVANJE I ŠIRENJE SELAMA

Uzvišeni Allah u Kur'anu kaže:

«A kada ulazite u kuće, vi pozdravite ukućane njene selamom od Allaha propisanim, blagoslovljenim i lijepim.» (En-Nur, 61)

Poslanik s.a.v.s. je rekao:

«Nećete ući u Džennet dok ne budete vjerovali, nećete vjerovati dok se ne budete međusobno voljeli. Hoćete li da vas uputim na nešto čime ćete uspostaviti ljubav među vama, ako to budete činili? Nazivajte selam jedni drugima!» (Muslim)

Selamom iskazujemo ljubav, susretljivost, pažnju i činimo dovu svome bratu u vjeri.

Selam se naziva riječima:

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ **Esselamu alejkum**, a odgovara se:

عَلَيْكُمُ السَّلَامُ **Alejkumu-sselam.**

Selam se upotpunjuje riječima:

وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

Ve rahmetullahi ve berekatuhu.

Selam znači spas, mir, bereket i milost od Allaha. Selam je propisan još Ademu a.s., nazivao se za

vrijeme svih poslanika. On je pozdrav svih muslimana. Na kapijama Dženneta bićemo dočekani selamom.

UČENJE TELBIJJE KOD HADŽDŽA I UMRE

Telbijja se uči kada se obuku ihrami i zanijeti hadždž ili umra. Ona glasi:

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ
وَالنُّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

**Lebbejke-llahumme lebbejk, lebbejke la šerike
leke lebbejke! Innel-hamde venni'mete leke
vel-mulk. La šerike lek.**

*Odazivam Ti se, Allahu moj, odazivam! Odazivam
se Tebi, Koji ravnoga Sebi nemaš, odazivam!
Doista, zahvalnost i sve blagodati pripadaju Tebi,
kao i sva vlast! Ti Sebi ravnoga nemaš!*

(Buharija i Muslim)

DOVA TOKOM TAVAFU (OBILASKA OKO KABE)

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Rabbena atina fiddunja haseneten ve fil-ahireti haseneten ve kina azabe-nnar.

Gospodaru naš daj nam dobro na ovome svijetu i dobro na budućem svijetu. Sačuvaj nas džehenemske vatre! (Ebu Davud, Ahmed, Ibnu Madždže, Ibnu Hibban - sahih)

DOVA TOKOM SA'JA IZMEĐU SAFE I MERVE

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ إِنَّكَ الْأَعَزُّ الْأَكْرَمُ اللَّهُمَّ
آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Rabbigfir verham ve tedžavez amma tealemu innekel-eazzul-ekrem. Allahumme atina fiddunja haseneten ve fil-ahireti haseneten ve kina azabe-nnar.

Gospodaru, oprosti mi, smiluj mi se, i oprosti mi ono što samo Ti znaš. Uistinu si Ti Veličanstven i Plemenit. Gospodaru daj nam dobro na ovome svijetu i dobro na budućem svijetu i sačuvaj nas džehenemske kazne.

Prenosi Taberani u djelu «Kitabu-dduai» da je Ibnu Mes'ud učio navedenu dovu tokom sa'ja.
(mevkuf sahihul-isnadi)

DOVA KOJA SE UČI NA AREFATU

Poslanik s.a.v.s. kaže: Najbolja dova je ona koja se izgovara na dan Arefata, to je najbolje što sam ja učio i poslanici prije mene. Ona je:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

La ilahe illellahu vahdehu la šerike leh. Lehul-mulku ve lehul-hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir.

Nema boga osim Allaha Jedinog, Koji Sebi ravnog nema. Njemu pripada sva vlast i zahvalnost i On je iznad svega! (Tirmizi - hasen)

ŠTA SE IZGOVARA PRILIKOM KLANJA ŽIVOTINJE ILI KURBANA

بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ (اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ) اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي

Bismillahi vallahu ekber. (Allahumme minke ve leke.) Allahumme tekabbel minni.

U ime Allaha, Allah je najveći! (Allahu moj, ovo je od Tebe i Tebi ga darujem!) Allahu moj, primi ga od mene! (Muslim i Bejheki)

ŠTA SE ČINI KADA SE ČUJE GLAS PIJETLA I REVANJE MAGARCA

Kada čujete pjevanje pijetla Muhammed s.a.v.s. je rekao:

«Molite Allaha za milost, jer je pijetao vidio meleka, a kada čujete revanja magarca utječite se Allahu od šejtana, jer je magarac vidio šejtana.»

(Buharija i Muslim)

ŠTA SE ČINI KADA SE NOĆU ČUJE LAVEŽ PASA

Muhammed s.a.v.s. je rekao:

«Kada čujete noću lavež pasa i revanje magaraca utječite se Allahu od šejtana, jer oni vide ono što vi ne vidite.» (Ebu Davud i Ahmed - sahih)

SKUPLJANJE DJECE U KUĆU U PREDAKŠAMSKO VRIJEME

Muhammed s.a.v.s. je rekao:

«Kada bude predakšamsko vrijeme ili kad omrknete, sakupite vašu djecu, jer tada se šejtani

*rašire, a kada prođe vrijeme predvečerja, pustite ih. Zaključavajte vrata sa **Bismillom**, jer šejtan ne otvara tako zaključana vrata. » (Buharija)*

POSTUPAK KOD ZIJEVANJA

Zijevanje je od šejtana, pa kad zijeva neko od vas neka ga suzbija što više može (stavljanjem ruke na usta), jer kada neko od vas (zijevajući) kaže: ha...a!, šejtan se nasmije. (Buharija)

DOVA KOJA ZAMJENJUJE DRUGE DOVE

Ebu Umame r.a. požalio se Allahovom Poslaniku s.a.v.s. da pojedini ashabi ne mogu zapamtiti mnoge dove koje uči Allahov Poslanik, pa ga Muhammed s.a.v.s. upućuje na ovu dovu koja sadrži i zamjenjuje ostale dove:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا سَأَلَكَ مِنْهُ نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا اسْتَعَاذَكَ مِنْهُ
نَبِيُّكَ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنْتَ الْمُسْتَعَانُ
وَعَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

Allahumme inni es'eluke min hajri ma se'eleke

minhu nebijjuke Muhammedun sallallahu alejhi ve selleme, ve euzu bike min šerri mestazeke minhu nebijjuke Muhammedun sallallahu alejhi ve selleme ve Entel-musteanu ve alejkel-belagu ve la havle ve la kuvvete illa billah.

Allahu, ja Tebe molim da mi daš svako dobro koje je od Tebe molio Tvoj Poslanik s.a.v.s., i tražim da me sačuvaš od zla, od kog je od Tebe zaštitu tražio Tvoj Poslanik Muhammed s.a.v.s. Ti si Onaj, od kog se pomoć traži, od Tebe su blagodati. Nema nikakve promjene ni moći bez Allaha dž.š. (Tirmizi - hasen)

DOVA KOJU JE POSLANIK S.A.V.S. NAJČEŠĆE UČIO

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Rabbena atina fiddunja haseneten ve fil-ahireti haseneten vekina azabe-nnar.

Gospodaru naš, daj nam dobro na ovom svijetu i dobro na budućem svijetu (ahiretu) i sačuvaj nas kazne Džehennema. (Muttefekun alejhi)

ODABRANE KUR'ANSKE DOVE

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ . الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ . مَالِكِ يَوْمِ
الدِّينِ . إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ . اهْدِنَا الصِّرَاطَ
الْمُسْتَقِيمَ . صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

Bismillahirrahmanirrahim.

**El-hamdu lillahi Rabbil-alemin.
Errahmanirrahim. Maliki jevmiddin. Ijjake
na'budu ve ijake nestein. Ihdinessiratal-
mustekim. Siratallezine en'amte alejhim,
gajril-magdubi alejhim veledallin. Amin!**

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog.

*Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Milostivom
Samilosnom, Vladaru dana Sudnjeg. Tebe
obožavamo i od Tebe pomoć tražimo. Uputi nas na
pravi put. Na put onih kojima si milost Svoju
darovao, a ne onih na koje Si se rasrdio, niti onih
koji su zalutali. (El-Fatiha, 1-7)*

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Rabbena atina fiddunja haseneten ve fil-

ahireti haseneten ve kina azabennar.

Gospodaru naš, daj nam dobro na ovom svijetu i dobro na Ahiretu i sačuvaj nas džehennemske vatre. (El-Bekare, 201)

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

**Rabbena la tuzig kulubena ba'de iz hedejtena
ve heb lena min ledunke rahmeten, inneke
Entel-Vehhab.**

Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kad Si nam već na pravi put ukazao, i daruj Svoju milost, Ti si uistinu Onaj koji mnogo daruje. (Ali Imran, 8)

رَبَّنَا إِنَّا أَمْنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

**Rabbena innena amenna fagfir lena zunubena
ve kina azabennar.**

Gospodaru naš, mi zaista vjerujemo, pa oprosti nam grijehe naše i sačuvaj nas patnje u vatri. (Ali Imran, 16)

رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ

Rabbena fagfir lena zunubena ve keffir anna

sejjiatina ve teveffena meal-ebrar.

Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko ružnih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo sa dobrima. (Ali Imran, 193)

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ
هَدَانَا اللَّهُ

El-hamdu lillahillezi hedana lihaza ve ma kunna linehtedije lev la en hedanellah.

Hvala Allahu koji nas je na pravi put uputio; mi ne bismo na pravom putu bili da nas Allah nije uputio. (El-Ea'raf, 43)

رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

Rabbena efrig alejna sabren ve teveffena muslimin.

Gospodaru naš, daj nam snage da izdržimo i učini da kao vjernici umremo. (El-Ea'raf, 126)

عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

**Alellahi tevekkelna Rabbena la tedž'alna
fitneten lil-kavmi-zzalimine ve nedždžina bi
rahmetike minel-kavmil-kafirin.**

*U Allaha se uzdamo! Gospodaru naš, ne dozvoli
da stradamo zbog iskušenja od nasilničkog
naroda, i spasi nas, milošću Svojom, od naroda
koji ne vjeruje. (Junus, 85-86)*

فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنْتَ وَلِيَّ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

**Fatire-ssemavati vel-erdi Ente velijji fiddunja
vel-ahireti teveffeni muslimen ve elhikni
bissalihin.**

*Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si zaštitnik moj na
ovom i budućem svijetu; daj da umrem kao
musliman i pridruži me onima koji su dobri.
(Jusuf, 101)*

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ
رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

**Rabbidž'alni mukimessalati ve min zurrijjeti
Rabbena ve tekabbel dua'i. Rabbenagfir li ve li
validejje ve lil-mu'minine jevme jekumul-
hisab.**

Gospodaru moj, učini da ja i potomci moji obavljamo namaz. Gospodaru naš, Ti usliši dovu moju. Gospodaru naš, oprostí meni, roditeljima mojim i svim vjernicima na Sudnjem danu, kad se bude polagao račun. (Ibrahim, 40-41)

رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَّاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ
وَاجْعَلْ لِّيْ مِنْ لَّدُنْكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

Rabbi edhilni mudhale sidkin ve ahridžni muhredže sidkin vedž'al li min ledunke sultanen nesira.

Gospodaru moj, učini da umrem, a da si Ti zadovoljan sa mnom i učini da budem proživljen, a da si Ti zadovoljan sa mnom, i daruj mi od Sebe snagu koja će mi pomoći. (El-Isra, 80)

رَبِّ هَبْ لِّيْ حُكْمًا وَّالْحَقْنِيْ بِالصّٰلِحِيْنَ . وَاجْعَلْ لِّيْ
لِسَانَ صِدْقٍ فِى الْاٰخِرِيْنَ . وَاجْعَلْنِيْ مِنْ وَّرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيْمِ

Rabbi heb li hukmen ve elhikni bissalihin. Vedž'al li lisane sidkin fil-ahirin vedž'alni min vereseti dženneti-nneim.

Gospodaru moj, podari mi znanje i uvrsti me među one koji su dobri. Učini da me po lijepom

spominju oni što će poslije mene doći. Učini me od onih kojima ćeš džennetske blagodati dati.

(Eš-Šua'ra, 83-85)

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ
فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

Rabbenagfir lena ve li ihvanine-llezine sebekuna bil-imani, ve la tedž'al fi kulubina gillen lillezine amenu, Rabbena inneke reufun rahim.

Gospodau naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla, i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si zaista, Dobar i Milostiv. (El-Hašr, 10)

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا

Rabbigfir li ve li validejje ve limen dehale bejtije mu'minen ve lil-mu'minine vel-mu'minati ve la tezidi-zzalimine illa tebara.

Gospodaru moj, oprosti meni i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u moj dom uđe, i vjernicima i vjernicama, a nevjernicima samo propast povećaj. (Nuh, 28)

ODABRANE POSLANIKOVE DOVE

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ
وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ
خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ
مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ
وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا

Allahumme inni euzu bike minel-adžzi vel-keseli, vel-džubni vel-buhli vel-heremi ve azabil-kabri, Allahumme ati nefsi takvaha ve zekkiha ente hajru men zekkaha, ente velijjuha ve mevlaha. Allahumme inni euzu bike min ilmin la jenfeu ve min kalbin la jahšeu, ve min nefsin la tešbeu ve min da'vetin la justedžabu leha.

Gospodaru moj, utječem Ti se od slabosti, od lijenosti, od pretjerane plašljivosti, od škrtosti, duboke starosti i patnje u kaburu. Gospodaru moj, podari mojoj duši pokornost i očisti je, jer Ti ćeš je najbolje očistiti, Ti si njen Prijatelj i Zaštitnik. Allahu moj, sačuvaj me znanja koje ne koristi, srca koje nije bogobojažno, duše nezasite i dove koja se ne prima. (Muslim)

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ
وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ وَجَمِيعِ سَخَطِكَ

**Allahumme inni euzu bike min zevali
ni'metike, ve tehavvuli afijetike, ve fudžaeti
nikmetike ve džemi'i sehatike.**

*Gospodaru moj, utječem Ti se od prestanka Tvojih
nimeta (blagodati), od prestanka Tvoga
blagoslova, od iznenadne nesreće i svakog Tvog
nezadovoljstva. (Muslim)*

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى

**Allahumme inni es'elukel-huda vettuka vel-
afafe vel-gina.**

*Allahu moj, podari mi uputu, pokornost, čednost i
imetak. (Muslim)*

اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْكَ
أَنْبَتُ وَبِكَ خَاصَمْتُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ لَا إِلَهَ إِلَّا
أَنْتَ أَنْ تُضِلَّنِي أَنْتَ الْحَيُّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْجَنُّ
وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ

Allahumme leke eslemtu ve bike amentu ve alejke tevekkeltu, ve ilejke enebtu ve bike hasamtu. Allahumme inni euzu bi izzetike la ilahe illa Ente en tudilleni. Entel-hajjullezi la jemutu, vel-džinnu vel-insu jemutune.

Allahu moj, Tebi se predajem, u Tebe vjerujem, na Tebe se oslanjam, Tebi se žalim. Gospodaru naš, sačuvaj me Tvojom moći da ne budemo u zabludi. Nema boga osim Tebe, Ti si vječno živi koji ne umire, a džini i ljudi umiru. (Buharija i Muslim)

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي خَطِيئَتِي وَجَهْلِي وَإِسْرَافِي فِي أَمْرِي وَمَا
أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي جِدِّي وَهَزْلِي وَخَطِيئِي
وَعَمْدِي وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي

Allahummagfir li hatieti ve džehli ve israfi fi emri, ve ma Ente ea'lemu bihi minni, Allahummagfir li džiddi ve hezli ve hatai ve amdi ve kullu zalike indi.

Allahu moj, oprosti mi moje greške, moje neznanje, prekomjernost u postupcima mojim i sve ono što Ti znaš da je kod mene. Gospodaru moj, oprosti mi moju neozbiljnost, moju grešku i namjeru, jer sve je ovo kod mene. (Buharija)

اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةُ أَمْرِي وَأَصْلِحْ لِي
 دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا
 مَعَادِي وَأَحْيِي مَا كَانَتِ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا
 كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ
 خَيْرٍ وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ

**Allahumme aslih li dini-llezi huve ismetu emri
 ve aslih li dunjaje-lleti fiha meaši ve aslih li
 ahireti-lleti fiha meadi.**

**Ve ahjini ma kanetil-hajatu hajren li ve
 teveffeni iza kanetil-vefatu hajren li vedž'alil-
 hajate zijadeten li fi kulli hajrin vedž'alil-
 mevte rahaten li min kulli šerrin.**

*Gospodaru, popravi mi vjeru moju, koja je
 glavnica moja; popravi mi i ovaj svijet, jer ja na
 njemu živim; popravi mi i budući svijet, jer ja
 njemu idem; poživi me dok mi je život dobar, a daj
 mi smrt, kad mi smrt bude dobra. Daj mi, da mi
 moj život bude povećanje u svakom dobru, a moja
 smrt mir i spas od svakog zla! (Muslim)*

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي

Allahumagfir li, verhamni vehdini ve afini, verzukni.

Allahu moj, oprosti mi, smiluj mi se, uputi me, zaštiti me i opskrbi me. (Muslim)

اللَّهُمَّ اهْدِنِي وَسَلِّدْنِي

Allahummehdini ve seddidni.

Allahu moj, uputi me i izvedi me na pravi put. (Muslim)

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Rabbigfir li ve tub alejje inneke Ente-ttevvaburrahim.

Gospodaru moj, oprsti mi, primi moje pokajanje, jer Ti si zaista Onaj koji pokajanje prima i Koji je Milostiv. (Ebu Davud - sahih)

★ ★ ★ ★ ★

Molim Uzvišenog Allaha da budemo sa onima za koje je naš Gospodar rekao:

«One koji vjeruju i čine dobra djela Gospodar njihov će na pravom putu podržati, zato što vjeruju; rijeke će teći ispred njih u džennetima zadovoljstva, dova njihova biće u njima: SUBHANEKELLAHUMME «Hvaljen nek si, Allahu!», pozdrav njihov je SELAM «Mir vama!», a njihova posljednja dova:

EL-HAMDU LILLAHI RABBIL-ALEMIN.

«Hvala Allahu Gospodaru svjetova.»

(Junus, 9-10)

